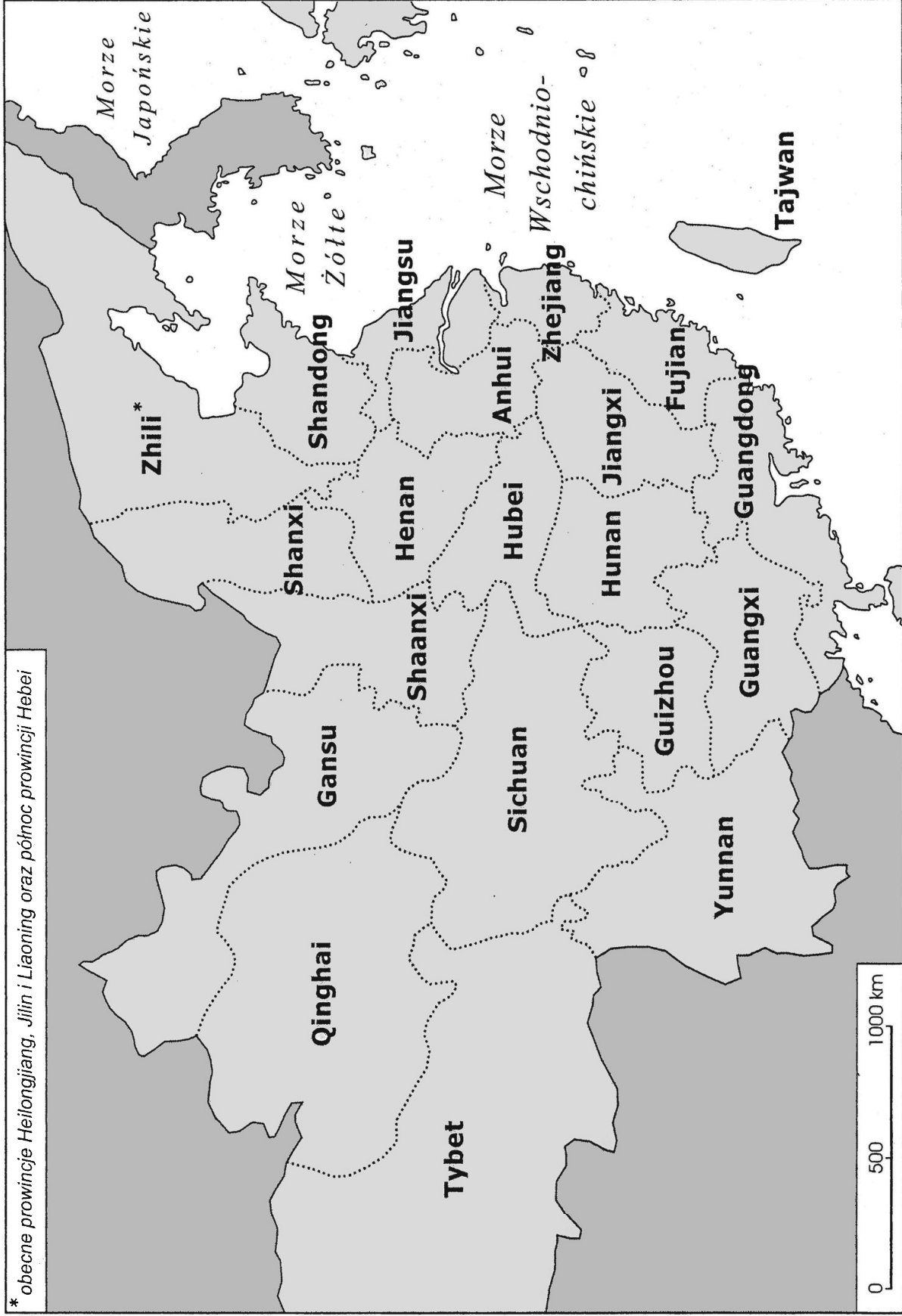

ŚWIAT ORIENTU

CHINY

KULTURA I TRADYCJE

* obecne prowincje Heilongjiang, Jilin i Liaoning oraz póhnoc prowincji Hebei

Prowincje Chin za panowania dynastii Qing

Jacques Pimpaneau

CHINY

KULTURA I TRADYCJE

przełożyła

Irena Kałużyńska

Wydawnictwo Akademickie DIALOG

Warszawa 2001

Tytuł oryginału

Chine. Culture et traditions

Redakcja i korekta

Barbara Stahl

Skład i łamanie

Magdalena Dziekan

Ouvrage publié avec le concours du Ministère français chargé de la culture –
Centre national du Livre

Ce livre, publié dans le cadre du Programme de participation à la publication BOY
ŻELEŃSKI, bénéficie du soutien du Ministère français des Affaires Étrangères,
du Service Culturel de l'Ambassade de France en Pologne et de l'Institut Français
de Varsovie.

Książka została wydana w ramach Programu Wspierania Publikacji BOY ŻELEŃSKI
dzięki pomocy francuskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Wydziału Kultury
Ambasady Francji w Polsce i Instytutu Francuskiego w Warszawie.

© Copyright by Éditions Philippe Picquier

© Copyright for the Polish edition and translation by
Wydawnictwo Akademickie DIALOG 2001

ISBN 83-88238-77-9

Wydawnictwo Akademickie DIALOG

00-112 Warszawa, ul. Bagno 3/218

tel./faks: 620 87 03

e-mail: editions@dialog.edu.com.pl

<http://www.dialog.edu.com.pl>

Nie dość przeczytać, trzeba jeszcze zrozumieć. A rozumienie nie jest jedynie sprawą języka. Nie wystarczy sam, nawet najstaranniejszy, przekład. Po chińsku też się mówi „dom”, a przecież chiński budynek wcale nie przypomina budowli zachodniej. Wiedzy nie przekazuje się jednak wyłącznie słowem, niezbędny jest też materiał ilustracyjny. Zamieszczenie w tej pracy tak wielu rycin, pochodzących zarówno z XVI-wiecznej encyklopedii, jak i z ilustrowanego czasopisma z końca XIX wieku, a także z innych źródeł, stało się możliwe dzięki dokumentacji zebranej w muzeum Kwok On. Nauczanie nie musi być nudne, dlatego dobierano ilustracje pod kątem ich walorów estetycznych i wartości dokumentacyjnej. Być choć trochę przydatną, pozostawić choć niewielki ślad w umysłach czytelników – oto skromny cel tej publikacji.

J. P.

SPIS TREŚCI

Przedmowa	9
Społeczeństwo	11
Miasta i wioski	25
Dom	34
Meble	42
Odzież	47
Żywność	57
Własność ziemi	71
Opłaty, podatki, szarwark	75
Rzemiosło	80
Gildie	91
Pieniądze i miary	95
Seks	98
Medycyna	108
Obrzędy w życiu człowieka	116
Mitologia	127
Święta	147
Religia ludowa	155
Taoizm religijny	168
Buddyzm	174
Język i pismo	183
Księgi klasyczne	190
Kultura narodowa	195
Oświata	203
Egzaminy	206
Sztuki plastyczne	211
Muzyka	224

Gry	236
Kalendarz	246
Rodzina	256
Osobowe nazwy własne	264
Administracja centralna	270
Tytuły i rangi urzędnicze	276
Administracja lokalna	278
Jednostki podziału administracyjnego i geograficznego	282
Wojsko	284
Chińczycy	288
Chronologia dynastii	303
Znaki chińskie	304

PRZEDMOWA

Ta książka to mała encyklopedia obrzędów i obyczajów w tradycyjnych Chinach, obejmująca pewną liczbę zagadnień z dziedziny organizacji społecznej, życia codziennego, religii i kultury. Wyłączono z niej niemal wszystko, co dotyczy literatury i co będzie przedmiotem odrębnej publikacji.

Aby zrozumieć tekst napisany w języku oryginalnym lub przekładzie – czy to powieść, czy też studium cywilizacji – trzeba mieć pewną wiedzę. Bo nawet słowa tak potoczne, jak „łóżko” czy „kalendarz”, mogą wprowadzać w błąd. Chińczycy mieli przecież mebel służący do spania całkiem niepodobny do naszego oraz zupełnie różny od naszego podział czasu. To krótkie opracowanie może jednak okazać się przydatne dla osób uczących się języka chińskiego: z myślą o nich zamieszczono na końcu książki słowniczek chińskich znaków zapisujących nazwy własne, tytuły dzieł i terminy występujące w niniejszej pracy w zapisie transkrypcyjnym. Ponadto może się przydać każdemu, kto chciałby z jednej książki dowiedzieć się o tym, co określa się nazwą etnologia Chin czy też metajęzyk, jak to ujmują lingwiści, lub kultura, jak mówią zwykli ludzie. Z założenia jednak nie jest to praca historyczna, ponieważ istnieją już dobre, przeznaczone dla różnego kręgu odbiorców opracowania historyczne, począwszy od *Histoire de la Chine* R. Grousseta po *Monde chinois* J. Gernet.

Dzięki temu, że w poszczególnych rozdziałach omówiono określone tematy, każdy z nich stanowi odrębną całość i może być czytany osobno. W niektórych pojawia się sporo terminów chińskich, zwłaszcza tam, gdzie podjęto próbę przedstawienia skomplikowanych instytucji społecznych, takich jak administracja państwowa czy rodzina, przy czym nacisk położono nie na przystępność lektury, lecz na bogaty zasób informacji. Jeśli powstawała konieczność mówienia o tej samej osobie czy tym samym wydarzeniu w różnych rozdziałach, starano się przekazywać za każdym razem nowe wiadomości i dzięki temu unikać powtórzeń.

Liczne ilustracje pochodzą głównie ze starej encyklopedii chińskiej lub z czasopiśmiem z końca XIX wieku i dokumentują opisane wydarzenia oraz obyczaje. Zamieszczono je nie po to, by zwiększyć objętość książki, lecz żeby wzbogacić jej treść. Ryciny są bowiem czasem bardziej „wymowne” niż opis słowny.

Takie przedsięwzięcie wymagało wielokrotnego odwoływania się do prac specjalistycznych w języku chińskim oraz w językach zachodnich. Chińskie prace Wang Li

i Wu Hana, a także dzieła J. Needhama – żeby wspomnieć tylko pozycje najważniejsze tudzież te, które wymieniono na końcu kilku rozdziałów – stanowiły podstawowe źródło informacji i książka ta zawdzięcza im bardzo wiele. Niemniej jednak przedsięwzięcie to pozostaje nadal bardzo śmiałe i tylko nadzieja, że mimo wszystko okaże się pożyteczne, stanowić może usprawiedliwienie dla jego błędów i niedoskonałości.